Vykintas Vaitkevičius

Turlojiškių neįtvirtinta gyvenvietė

Turlojiškių neįtvirtinta gyvenvietė (Širvintų r.) buvo aptikta 2006 m. žvalgomųjų kasinėjimų metu. Pagal lipdytą keramiką grublėtu ir lygiu paviršiumi bei Romos monetą gyvenvietė datuojama II–III a. (žr. *ATL 2006 metais,* V., 2007, p. 488–489). 2007 m. tyrinėjimais siekta nustatyti šios archeologijos vertybės ribas.

Iš viso ištirta 15 1x1 m dydžio šurfų (8–22) 10 m atstumu vienas nuo kito. Šurfuose 10, 11, 13, 18, 21 aptikta lipdytos keramikos grublėtu paviršiumi ir užfiksuoti archeologinės objektai.

Šurfo 10 ŠR kampe 31–32 cm gylyje aptiktas lipdytos keramikos šukių lizdo paviršius (1 pav.). Lizdas buvo kiek tamsesnėje juosvos spalvos smėlio dėmelėje. Kiek toliau ant įžemio rastos dar dvi stambios šukės, matyt, nuskleistos nuo to paties lizdo viršaus. 46 cm gylyje šukių lizdą jau supo aiški 26x28 cm dydžio juosvos žemės dėmė, o šukės slūgsojo nedideliame tamsios humusingos žemės intarpe. Giliau rasta dar daugiau šukių (iki 53 cm gylio), dėmė išlaikė savo orientaciją R–V kryptimi, tačiau sumažėjo iki 16x22 cm (2 pav.). Paskutiniai akmenys slūgsojo 68 ir 72 cm gylyje, o duobės, kuri sprendžiant pagal įrengimą, laikytina stulpaviete, dugnas pasiektas 81 cm gylyje. Iš viso surasta 278 g lipdytos keramikos grublėtu paviršiumi sienelių, tačiau vos vienas pakraštėlis (2 g). Be to, jis yra lygiu, o ne grublėtu paviršiumi!

Šurfe 21 68–73 cm gylyje aptiktas juodos degėsingos žemės sluoksnis su paviršiuje slūgsančiais pavieniais rieduliukais ir lipdytos ke-

1 pav. Stulpavietės paviršiuje (31–46 cm gylyje) rasta keramika. V. Vaitkevičiaus nuotr.

Fig. 1. Pottery found at the posthole's surface (at a depth of 31–46 cm).

2 pav. Stulpavietė ir šukės in situ. V. Vaitkevičiaus nuotr.

Fig. 2. Posthole and sherds in situ.

ramikos trupiniais. Tolesni šio kultūrinio sluoksnio plotelio ar pavienio gerai išlikusio archeologinio objekto (duobės? ar pastato vietos?) tyrimai nutraukti.

Apibendrinant 2006–2007 m. tyrimų rezultatus matyti, kad archeologiniai radiniai (lipdyta keramika), objektai (dėmės, duobės, stulpavietės), apie 30 cm gylyje ir giliau slūgsantis kultūrinis sluoksnis koncentruojasi plote tarp magistralinio dujotiekio trasos (iš PR), pušyno (iš R; ten pat ir Turlojiškių pilkapių teritorija) bei 2006 m. tyrimų arealo (apie 30–40 m atstumu iki Musės slėnio aukštumos krašto). Šiai neįtvirtintos gyvenvietės teritorijai būtina neatidėliojant suteikti teisinę apsaugą.

Turlojiškės unfortified settlement

In order to determine the boundaries of the 2nd–3rd century unfortified settlement of Turlojiškės (Širvintos district), in 2007 a field evaluation was conducted (15 test pits with a total area of 15 m^2). Hand built pottery with smooth and rough surfaces as well as some archaeological objects were found. They include a posthole filled with hand built pottery sherds (258 pieces), that includes just one pot rim sherd (the only one with a smooth a surface).

Ernestas Vasiliauskas

Kalnelio antrojo piliakalnio papėdės gyvenvietė ir kaimavietė

Kalnelio archeologiniais paminklais tyrinėtojai susidomėjo jau XIX a. antroje pusėje. Šioje vietoje lokalizuojama Eiliuotoje Livonijos kronikoje 1289–1290 m. minima paskutinė žiemgalių pilis Sidabrė. Vietovė minima 1426 m. Livonijos ir LDK sienų sutartyje. Paminklai buvo nuolat žvalgomi ir aprašomi per visą XX a.

Archeologiniai Kalnelio archeologinių paminklų tyrinėjimai (A582K2P) vyko 3 sezonus: 1990 (LII, vadovas A. Merkevičius) ir 2003–2004 m. (JIKM, vadovas E. Vasiliauskas) (*ATL 1990 ir 1991 metais,* V., 1992, p. 51–55; *ATL 2003 metais,* V., 2005, p. 57–59; *ATL 2004 metais,* V., 2006, p. 54–56). Buvo tyrinėjami ant pirmojo piliakalnio buvusios XVI–XVIII a. dvarvietės likučiai, antrojo piliakalnio griovys ir papėdės gyvenvietė, XVI–XVIII a. kaimavietė, Užupių V–VIII a. kapinynas. Nustatyta tiksli šių paminklų chronologija: V–XIII ir XVI–XVIII a. 2007 m. patikslintos pirmojo piliakalnio papėdės gyvenvietės ir kaimavietės saugomos teritorijos ribos.

2005–2006 m. daržuose surinkta atsitiktinės žiestos XVII a. kaimiškos keramikos.

2007 m. liepos–lapkričio mėnesiais buvo atlikti archeologiniai tyrinėjimai (ŠAM) Kalnelio antrojo piliakalnio papėdės gyvenvietės ir XVI–XVIII a. kaimavietės P dalyje, žvalgymai – R dalyje. Iš viso 2007 m. buvo ištirtas 240 m plotas[2], o per 3 sezonus – 440,7 m^2 plotas (tai sudaro 1,47 % visos papėdės gyvenvietės teritorijos). (2 pav.)

Archeologiniai tyrinėjimai vyko nugriauto pastato (statyto XIX a. pabaigoje) ir statomo naujo vietoje (Ramybės g. 3). Čia iškastos 4 perkasos 6–9 (numeracija tęstinė nuo 1990 ir 2004 m.) ir ištirtas bendras 231 m^2 plotas, PR dalyje iškastas 3x3 m dydžio šurfas 36 (numeracija tęstinė nuo 2004 m.).

Nugriauto pastato vietoje nukasant viršutinį izoliacinį supiltinį sluoksnį (kurį sudarė smėlis, žvyras, spaliai), surinkta vertingų duomenų apie XIX a. antrosios pusės statybos tra-